

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työsuojelun valvonnasta
annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on laajentaa työsuojeluasioissa työnantajien ja työntekijöiden välistä sopimustoimintaa siten, että julkisilla ja yksityisten valtionapulaitosten sopimusaloilla työnantajat ja työntekijät voisivat sopia työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen toimikausien pidentämisestä lain määräämästä kahdesta kalenterivuodesta neljään kalenterivuoteen saakka samoin kuin siitä, ketkä työpaikalla edellä tarkoitettujen

valtuutettujen vaaleja järjestettäessä kuuluvat työntekijöihin ja ketkä toimihenkilöasemassa oleviin työntekijöihin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan evankelis-luterilaisen kirkon sopimusallalla työsuojeluasioista sopimisen mahdollistamista muiden julkisten sopimusalojen tavoin.

Ehdotettu laki on tarkoitus saattaa voimaan heti kun eduskunta on sen hyväksynyt, viimeistään kuitenkin syyskuun alusta 1985 lukien.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Sopimismahdollisuus työsuojeluasioissa

Työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 8 §:n 1 momentin mukaan työsuojelua koskeissa asioissa työnantajan ja työntekijäin on oltava yhteistoiminnassa siten kuin mainitussa laissa tarkemmin säädetään. Yksityisillä työmarkkinoilla työnantajain ja työntekijäin yhdistyksellä, joiden toimintapiiri käsittää koko maan, on saman pykälän 2 momentin mukaan oikeus sopia laissa mainituin rajoituksin puheena olevan yhteistoiminnan järjestämisestä. Valtion ja kunnan sekä yksityisten valtionapulaitosten sopimusaloilla osapuolilla on mainitun pykälän 3 momentin mukaan vastaava oikeus.

Valtion ja kunnan sopimusaloilla on vuodesta 1974 lukien tehty keskitettyjä työsuojelun yhteistoimintasopimuksia ja niiden pohjalta alakohtaisia taikka paikallisia sopimuksia. Vastaavasti on menetelty yksityisten valtionapulaitosten sopimusallalla työsuojelun valvontalain muutoksen

(839/83) mahdollistettua yhteistoiminnasta sopimisen myös sillä alalla. Valtion sopimusallalla on viimeksi tehty voimassa oleva yhteistoimintasopimus 23.5.1984, missä osapuolina ovat valtiovarainministeriö, Akava, SAK, STTK ja TVK. Kunnan sopimusallalla edelleen voimassa oleva sopimus on tehty 30.10.1974 kunnallisen sopimusvaltuuskunnan ja sen toimiston sekä Akavan, KTV:n ja TVK-V:n kesken. Yksityisten valtionapulaitosten osalta sopimuksen ovat 1.3.1984 solmineet asianomainen sopimusvaltuuskunta sekä Akava, JTA, STTK ja TVK-V. Sopimuksissa on sovittu yksityiskohtaisesti muun muassa työsuojeluorganisaatioista ja niiden tehtävistä, mahdollisten erimielisyyksien selvittämisestä, työpaikan käsitteestä, työsuojeluvaltuutettujen menettämisen ansion korvaamisesta ja muista työsuojeluun liittyvistä kysymyksistä.

Työsuojelua koskevaa sopimisoikeutta on rajattu muun muassa siten, että osapuolilla ei ole oikeutta sopia työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen toimikauden pituudesta, mikä työsuojelun valvontalain 10 §:n 1 momentin mu-

kaan on kaksi kalenterivuotta. Säännös on julkisilla ja valtionapulaitosten sopimusaloilla osoittautunut liian ahtaaksi. Työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutetun kahden kalenterivuoden pituinen toimikausi on mainituilla aloilla saatujen kokemusten mukaan liian lyhyt tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan kannalta. Erityisesti kuntasektorilla työsuojeluvaltuutetun tehtävät ovat laajat. Ne ulottuvat tuotantolaitoksista virastoihin, kouluihin, huoltolaitoksiin, sairaaloihin ja lukuisiin muihin kuntasektorin työpaikkoihin. Myös muualla julkisella sektorilla ja valtionapulaitoksissa valtuutettujen tehtävät saattavat kohdistua hyvinkin moneen ja keskenään erilaatuisen työpaikkaan. Kahden kalenterivuoden pituisen toimikauden aikana valtuutettujen on useilla työpaikoilla vaikeata ehtiä riittävästi perehtyä tehtäviinsä. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että mainittuihin tehtäviin valitut henkilöt voisivat tarvittaessa osapuolten niin halutessa toimia valtuutettuina nykyistä pitemmän toimikauden ajan.

Työsuojelun valvontalain 10 §:n mukaan työpaikalla olevat työntekijät ryhmitellään työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen valitsemista varten työntekijöihin ja toimihenkilöasemassa oleviin työntekijöihin. Työsuojelun valvonnasta annetun asetuksen (954/73) 2 §:ssä on määriteltä, ketkä työpaikalla ovat toimihenkilöasemassa olevia työntekijöitä, mitä ryhmää osapuolet asetuksen 5 §:n mukaan voivat sopimuksin laajentaa. Säännökset ovat käytännön vaalijärjestelyjen toteuttamista varten osoittautuneet liian rajoittaviksi ja tulkintavaikeuksia aiheuttaviksi. Monilla julkisen sektorin ja valtionapulaitosten työpaikoilla on niiden olosuhteita vastaten käytännössä laajennettu työntekijäin ryhmää esimerkiksi siten, että myös erikoiskoulutettuja ryhmiä kuten lääkäreitä, opettajia, insinöörejä, hallintovirkamiehiä ja vastaavia on luettu työntekijäin ryhmään kuuluviksi ja toisilla työpaikoilla taas niiden tarpeita vastaten sanotut ryhmät on katsottu toimihenkilöiksi. Joillakin työpaikoilla on menetelty siten, että koko henkilöstö on katsottu työntekijöiksi tai niin, että kaikki ovat toimihenkilön asemassa olevia työntekijöitä.

Kun työsuojelun yhteistoiminnan edistämisen kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että henkilöstön ryhmittely työntekijöihin ja toimihenkilöasemassa oleviin työntekijöihin voitaisiin suorittaa osapuolten haluamalla tavalla, olisi osapuolille mahdollistettava tältä osin sopimusvapaus säännösten sitä estämättä tai rajoittamatta.

1.2. Evankelis-luterilaisen kirkon sopimusala

Työsuojelua koskevia säännöksiä sovelletaan myös evankelis-luterilaisen kirkon piirissä työ- tai virkasuhteen perusteella suoritettavaan työhön. Työsuojelun valvontalain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu yhteistoiminta ei kirkon sopimusallalla kuitenkaan ole mahdollista, koska tarvittava säännös puuttuu laista. Kun muilla julkisilla sopimusaloilla työnantajan ja työntekijäin välistä yhteistoimintaa voidaan tietyissä rajoissa sopimuksin tehostaa, tulisi tämä olla mahdollista myös kirkon sopimusallalla olosuhteiden vastatesa siellä muiden julkisten sopimusalojen olosuhteita. Vastaavasti yhteistoiminnan sopimisoikeuden laajennuksen tulisi koskea myös kirkon sopimusallaa.

1.3. Kannanottoja sopimisoikeuden laajentamiseksi

Kunnallinen sopimusvaltuuskunta ja alan työntekijöitä ja virkamiehiä edustavat ammattijärjestöt ovat esittäneet työsuojelun valvontalain muuttamista siten, että niiden edustamalla sopimusallalla voitaisiin sopia työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutettujen toimikauden pituudesta aina neljään kalenterivuoteen saakka samoin kuin työntekijöiden ja toimihenkilöasemassa olevien työntekijöiden ryhmittelystä säännöksissä määritellystä poikkeavalla tavalla työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen vaalia varten. Valtion työmarkkinalaitos ja yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunta sekä asianomaiset ammattijärjestöt ovat esittäneet vastaavia muutoksia niiden edustamille sopimusaloille. Evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunta on omalta osaltaan tehnyt aloitteen työsuojelun valvontalain muuttamisesta siten, että myös evankelis-luterilaisen kirkon sopimusallalla voitaisiin tehdä työsuojelun yhteistoimintasopimuksia sekä toteuttaa myös siellä nyt esillä olevat muutosehdotukset.

Työsuojeluhallitus pitää tehtyjä esityksiä perusteltuina.

2. Ehdotetut muutokset

Julkisten sopimusalojen sopimusjärjestelmä täydentyi vuoden 1975 alusta, jolloin laki evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista (968/74) tuli voimaan. Laki mahdollisti evanke-

lis-luterilaisten seurakuntain viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista sopimisen muiden julkisten sopimusalojen tavoin ja käytännön sopimus-toiminnassa kirkon sopimusala on läheisesti seuranut siihen verrattavia valtion ja kunnan sopimusaloja. Puutteena samankaltaisten palvelussuhteen ehtojen sopimisessa on ollut se, että palvelussuhteen ehtoihin liittyvistä työsuojelukysymyksistä sopiminen ei tarvittavan säännöksen puuttuessa ole ollut mahdollista. Kun ei ole perusteltua, että kirkon sopimusala olisi tältä osin poikkeavassa asemassa muista julkisista sopimusaloista, ehdotetaan, että työsuojelun valvontalain 8 §:n 3 momenttia täydennetään siten, että sopiminen työsuojelun yhteistoiminnasta myös kirkon sopimusalalla olisi mahdollista.

Työsuojeluvaltuutetut ja varavaltuutetut voidaan voimassa olevien säännösten mukaan valita kahdeksi kalenterivuodeksi. Erityisesti julkisilla sopimusaloilla valtuutettujen kahden vuoden pituinen toimikausi on osoittautunut liian lyhyeksi valtuutettujen ehtimättä useinkaan tuona aikana riittävästi perehtyä alojensa monilukuisiin sekä toisistaan hyvinkin poikkeaviin työpaikkoihin ja niiden olosuhteisiin. Aikaisemmin todetun mukaisesti valtuutetut voivat joutua hoitamaan esimerkiksi sairaalalaitoksen, koululaitoksen, teknillisten virastojen ja laitosten, sosiaalivirastojen ja muiden virastojen ja laitosten keskenään hyvin poikkeavia työsuojelukysymyksiä. Tehtäviin perehtymisen kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että osapuolten niin halutessa valtuutetuille voitaisiin sopia kahta vuotta pitempikin toimikausi. Kun toimikauden pituuden tulee kuitenkin olla rajattu ja työpaikan työntekijöille ja toimihenkilön asemassa oleville työntekijöille on turvattava mahdollisuus kohtuullisin väliajoin toimittaa asianomaisten valtuutettujen vaalit, hallitus on päättänyt ehdottamaan enintään neljän kalenterivuoden pituisia toimikautta. Tämän vuoksi olisi työsuojelun valvontalain 8 §:n 4 momenttia muutettava siten, että puheena ole-

villa aloilla voitaisiin sopia työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen toimikauden pituudeksi enintään neljä kalenterivuotta.

Edellä tarkoitettujen alojen työpaikkojen keskinäinen erilaisuus ja niiden toisistaan poikkeavat olosuhteet ovat johtaneet siihen, että niillä työskentelevät työntekijät ja toimihenkilöasemassa olevat työntekijät muodostuvat tehtäviensä ja koulutuksensa puolesta hyvinkin erilaisista ryhmistä. Tämä on vaikuttanut siihen, kuten edellä on todettu, että heidän ryhmittelystään valtuutettujen vaaleja varten on muodostunut voimassa olevien säännösten puitteissa vaikea kysymys. Jotta henkilöstön ryhmittelyssä puheena olevaa tarkoitusta varten voitaisiin menetellä riittävän joustavasti, tulisi lain 8 §:n 4 momenttia muuttaa myös siten, että työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen valitsemista varten voitaisiin sopia siitä, ketkä kuuluvat työntekijöihin ja ketkä toimihenkilöasemassa oleviin työntekijöihin.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Työsuojelun valvontalain muuttaminen esityllä tavalla ei lisää valtion menoja.

4. Voimaantulo

Voimassa olevien säännösten mukaan työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen seuraavat vaalit on toimitettava marras—joulukuun aikana 1985. Jotta nyt ehdotetut muutokset ehdittäisiin saada voimaan riittävän ajoissa ennen uusia vaaleja, tulisi nyt ehdotettujen lain muutosten olla voimassa syyskuun alusta 1985. Tämän vuoksi lain voimaantulopäiväksi ehdotetaan 1.9.1985.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työsuojelun valvonnasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 16 päivänä helmikuuta 1973 työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 8 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 11 päivänä marraskuuta 1983 annetussa laissa (839/83), ja 4 momentti seuraavasti:

8 §

Mitä 2 momentissa on säädetty työnantajain yhdistyksestä, sovelletaan vastaavasti valtion asianomaiseen viranomaiseen sekä kunnalliseen sopimusvaltuuskuntaan, yksityisten valtionapulaistosten sopimusvaltuuskuntaan ja evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskuntaan sekä sellaiseen viranomaiseen tai yksityiseen valtionapulaitokseen, joka asianomaisen sopimusvaltuuskunnan antaman valtuutuksen nojalla tekee sopimusvaltuuskunnan sijasta sopimuksia.

Sopimuksessa ei kuitenkaan saa tehdä poikkeuksia siitä, mitä jäljempänä 10 ja 11 §:ssä

säädetään. Edellä 3 momentissa tarkoitettulla viranomaisella, sopimusvaltuuskunnalla tai yksityisellä valtionapulaitoksella on kuitenkin oikeus sopia työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutettujen toimikauden pituudeksi enintään neljä kalenterivuotta. Samoin voidaan sopia siitä, ketkä työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutettujen vaaleja järjestettäessä kuuluvat työntekijöihin ja ketkä toimihenkilöasemassa oleviin työntekijöihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 19 päivänä huhtikuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Eeva Kuuskoski-Vikatzmaa*

Laki

työsuojelelun valvonnasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 16 päivänä helmikuuta 1973 työsuojelelun valvonnasta annetun lain (131/73) 8 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 11 päivänä marraskuuta 1983 annetussa laissa (839/83), ja 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Mitä 2 momentissa on säädetty työnantajain yhdistyksestä, sovelletaan vastaavasti valtion asianomaiseen viranomaiseen sekä kunnalliseen sopimusvaltuuskuntaan ja yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskuntaan sekä sellaiseen viranomaiseen tai yksityiseen valtionapulaitokseen, joka asianomaisen sopimusvaltuuskunnan antaman valtuutuksen nojalla tekee sopimusvaltuuskunnan sijasta sopimuksia.

Sopimuksessa ei kuitenkaan saa tehdä poikkeuksia siitä, mitä jäljempänä 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Ehdotus

8 §

Mitä 2 momentissa on säädetty työnantajain yhdistyksestä, sovelletaan vastaavasti valtion asianomaiseen viranomaiseen sekä kunnalliseen sopimusvaltuuskuntaan, yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskuntaan ja evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskuntaan sekä sellaiseen viranomaiseen tai yksityiseen valtionapulaitokseen, joka asianomaisen sopimusvaltuuskunnan antaman valtuutuksen nojalla tekee sopimusvaltuuskunnan sijasta sopimuksia.

Sopimuksessa ei kuitenkaan saa tehdä poikkeuksia siitä, mitä jäljempänä 10 ja 11 §:ssä säädetään. Edellä 3 momentissa tarkoitettulla viranomaisella, sopimusvaltuuskunnalla tai yksityisellä valtionapulaitoksella on kuitenkin oikeus sopia työsuojelelualtuutetun ja varavaltuutettujen toimikauden pituudeksi enintään neljä kalenterivuotta. Samoin voidaan sopia siitä, ketkä työsuojelelualtuutetun ja varavaltuutettujen vaaleja järjestettäessä kuuluvat työntekijöihin ja ketkä toimihenkilöasemassa oleviin työntekijöihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

